Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NICHOLAS EMILIOU
prednesené 14. marca 2024 [1]

Vec C-585/22

X BV
proti
Staatssecretaris van Financiën

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Sloboda usadiť sa – Článok 49 ZFEÚ – Daň z príjmov právnických osôb – Cezhraničná pôžička v rámci skupiny uzavretá na účely externého prevzatia – Nemožnosť odpočítania úrokov týkajúcich sa záväzku z takejto pôžičky zo zdaniteľného zisku – Čisto umelá konštrukcia – Koncepcia – Proporcionalita“

I. Úvod

1. Známy výrok Benjamina Franklina, že „jediné istoty na tomto svete sú dane a smrť“, zachytáva všeobecnú pravdu. Často sa však zdá, že ľudskej povahe je dané snažiť sa práve týmto nevyhnutnostiam vyhnúť.

2. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania vznikol v súvislosti s ustanoveniami vnútroštátneho práva, ktoré sa týkajú dane z príjmov právnických osôb a sú osobitne navrhnuté na boj proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam. Podľa týchto právnych predpisov sa uzavretie pôžičky medzi daňovníkom a jeho pridruženým subjektom na účely nadobudnutia alebo zvýšenia podielov v inom podniku za určitých okolností považuje za umelú konštrukciu navrhnutú na zníženie holandského základu dane. Takémuto daňovníkovi sa preto bráni, aby zo svojho zdaniteľného zisku odpočítal úroky z dlhu, ak nedokáže tento predpoklad vyvrátiť.

3. V prejednávanom návrhu Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko) Súdny dvor žiada, aby objasnil svoju judikatúru týkajúcu sa okrem iného slobody usadiť sa stanovenej v článku 49 ZFEÚ, a konkrétne to, či je s touto slobodou zlučiteľné, aby daňové orgány členského štátu zamietli spoločnosti patriacej do cezhraničnej skupiny právo odpočítať zo svojho zdaniteľného zisku úroky, ktoré platí v súvislosti s takýmto záväzkom z pôžičky. Od Súdneho dvora sa najmä žiada, aby objasnil svoje zistenia v rozsudku Lexel [2] týkajúce sa toho, či sa takéto

[1] Jazyk prednesu: angličtina.

[2] Rozsudok z 20. januára 2021, Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34) (ďalej len „rozsudok Lexel“).

pôžičky v rámci skupiny môžu na tento účel považovať za čisto umelú konštrukciu, a to aj v prípade, ak sa uskutočnia za podmienok úplnej hospodárskej súťaže a s úrokom nastaveným podľa zvyčajnej trhovej sadzby.

II. Právny rámec

4. V § 10a Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (zákon o dani z príjmov právnických osôb z roku 1969; ďalej len „zákon o dani z príjmov právnických osôb“), v znení účinnom v čase sporu v konaní vo veci samej, sa stanovuje:

„1. Pri určovaní zisku… sa neodpočítajú splatné úroky – vrátane nákladov a kurzových rozdielov – z dlhov voči pridruženému subjektu alebo pridruženej fyzickej osobe, ak tieto dlhy priamo alebo nepriamo, *de iure* alebo *de facto* súvisia s jednou z nasledovných právnych transakcií:

…

c) nadobudnutie alebo zvýšenie podielu v subjekte, ktorý sa následne po nadobudnutí alebo zvýšení tohto podielu stane subjektom pridruženým k daňovníkovi, zo strany daňovníka, subjektu pridruženého k daňovníkovi a podliehajúceho dani z príjmov právnických osôb alebo fyzickej osoby pridruženej k daňovníkovi a usadenej v Holandsku.

…

3. Odsek 1 sa neuplatní, ak daňovník preukáže, že:

a) úver a právna transakcia s ním spojená sú založené v rozhodujúcej miere na obchodných úvahách; alebo

b) z úrokov sa v konečnom dôsledku od osoby, ktorej sú úroky právne alebo fakticky priamo alebo nepriamo splatné, vyberá daň zo zisku alebo daň z príjmov, ktorá je podľa holandských kritérií primeraná… Daň vybratá zo zisku je primeraná podľa holandských kritérií, ak vedie k výberu v sadzbe minimálne 10 % zdaniteľného zisku určeného v súlade s holandskými kritériami…

4. Na účely tohto paragrafu… sa za subjekt pridružený k daňovníkovi považuje:

a) subjekt, v rámci ktorého má daňovník minimálne tretinový podiel;

b) subjekt, ktorý má minimálne tretinový podiel v daňovníkovi;

c) subjekt, v ktorom má minimálne tretinový podiel tretia strana, pričom táto tretia strana má takisto minimálne tretinový podiel v daňovníkovi.

…“

III. Skutkové okolnosti, vnútroštátne konanie a prejudiciálne otázky

5. Spoločnosť X (ďalej len „X“ alebo „navrhovateľka v konaní o kasačnom opravnom prostriedku“) je holdingová spoločnosť založená podľa holandského práva. Patrí do nadnárodnej skupiny, ktorá zahŕňa okrem iného spoločnosť A a spoločnosť C (ďalej len „A“ a „C“).

6. A je materská spoločnosť so sídlom v Belgicku. Je jediným podielovým vlastníkom navrhovateľky v konaní o kasačnom opravnom prostriedku a väčšinovým podielovým vlastníkom spoločnosti C.

7. C je interná banka, ktorá je takisto usadená v Belgicku. Ponúka služby v rámci skupiny, ktoré zahŕňajú finančnú reštrukturalizáciu a riadenie. V rokoch 1999 až 2010 mala podľa belgického práva status „koordinačného centra“ (na daňové účely), čo znamenalo, že mala výhodu preferenčného daňového režimu, v rámci ktorého sa jej zdaniteľný zisk určoval na základe paušálnej sadzby.

8. V roku 2000 nadobudla X podiely v spoločnosti F (ďalej len „F“) so sídlom v Holandsku. V dôsledku tejto akvizície sa F stala pridruženým subjektom navrhovateľky v konaní o kasačnom opravnom prostriedku.

9. Túto akvizíciu X financovala pôžičkou prijatou od spoločnosti C. Tá poskytla túto pôžičku z vlastného kapitálu, ktorý jej A krátko predtým poskytla ako kapitálový vklad. Táto pôžička sa poskytla s úrokmi stanovenými s bežnou trhovou sadzbou.

10. Od 1. januára 2001 sa X a F združili do jednej daňovej jednotky, pričom ako materská spoločnosť bola určená X. Takto sa dane, ktoré mali platiť F aj X, vyberali od spoločnosti X. X si takisto mohla odpočítavať úroky, ktoré zaplatila spoločnosti C, zo zisku vytvoreného spoločnosťou F. V dôsledku tohto odpočítavania mala jednotka v Holandsku veľmi nízku daňovú povinnosť, pokiaľ ide o daň z príjmov právnických osôb.

11. V roku 2007 si X vo svojom daňovom priznaní k dani z príjmov právnických osôb odpočítala úroky zo svojich pôžičiek od spoločnosti C. Staatssecretaris van Financiën (štátny tajomník pre financie, Holandsko) však takýto odpočet zamietol na základe § 10a zákona o dani z príjmov právnických osôb.

12. Navrhovateľka v konaní o kasačnom opravnom prostriedku toto zamietnutie napadla na Rechtbank Gelderland (súd v Gelderlande, Holandsko) a následne na Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Odvolací súd Arnhem-Leeuwarden, Holandsko).

13. Odvolací súd v rozhodnutí z 20. októbra 2020 stanovil, že dané obmedzenie odpočítavania úrokov je zlučiteľné s právom Únie. Rozhodol, že účel daných právnych predpisov (teda zabrániť narušaniu holandského daňového základu dane nekalými praktikami, v rámci ktorých sa zo zisku odpočítavajú umelo vytvorené úrokové náklady) je odôvodnený a primeraný.

14. Navrhovateľka v konaní o kasačnom opravnom prostriedku podala na Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko) návrh na kasačný opravný prostriedok.

15. Tento súd uviedol, že na základe jeho ustálenej judikatúry predstavujú dlhy, ktoré sa odpočítavajú svojvoľne a bez obchodného odôvodnenia, čisto umelú konštrukciu, ktorej jediným účelom je vytvoriť odpočítateľné náklady bez ohľadu na to, či je úroková sadzba rovnaká ako sadzba, na ktorej by sa dohodli nezávislé spoločnosti za podmienok úplnej hospodárskej súťaže.

16. Vnútroštátny súd sa tak v súlade so závermi, ku ktorým dospel Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Odvolací súd Arnhem-Leeuwarden), v prípade, že vzniknú takéto okolnosti, domnieva, že úplné zamietnutie odpočtu úrokov pre dlžníkov je vhodné a primerané, pretože takéto opatrenie je zamerané na boj proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam tým, že sa konkrétne zameriava na prípady, keď sa dlh vytvorí na základe čisto umelej konštrukcie.

17. Vnútroštátny súd si však kladie otázku, či je toto stanovisko so zreteľom na rozsudok Súdneho dvora vo veci Lexel správne.

18. Uvedený rozsudok možno skutočne vykladať v tom zmysle, že transakcie v rámci skupiny, ako je uzavretie pôžičky so subjektom pridruženým k daňovníkovi, sa nemôžu považovať za čisto umelé konštrukcie, ak sú uzavreté za podmienok úplnej hospodárskej súťaže. Pokiaľ by mal byť takýto výklad správny, vnútroštátny súd vyjadruje ďalšie pochybnosti o tom, či je úplné zamietnutie práva na odpočítanie úrokov zlučiteľné so zásadou proporcionality podľa práva Únie.

19. A napokon, vnútroštátny súd žiada objasniť, či má nejaký význam rozdiel medzi predmetným vnútroštátnym právom v prejednávanej veci, ktoré sa týka vnútornej reštrukturalizácie, ako aj vonkajšej akvizície, a predmetným právom v rozsudku Lexel, ktoré sa vonkajších akvizícií netýkalo.

20. Za týchto okolností Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa články 49, 56 a/alebo 63 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej úprave, podľa ktorej sa úroky týkajúce sa záväzku z pôžičky voči podniku, ktorý je subjektom pridruženým k tomuto daňovníkovi, pričom záväzok sa prijal na nadobudnutie alebo zvýšenie podielov v podniku, ktorý po tomto nadobudnutí alebo zvýšení predstavuje pridružený podnik, nesmú pri určení zisku daňovníka odpočítať, keďže predmetný záväzok sa klasifikuje ako čisto umelá konštrukcia (alebo jej súčasť), a to bez ohľadu na to, či sa tento záväzok ako taký prijal za podmienok slobodnej hospodárskej súťaže?

2. Ak je odpoveď na prvú otázku záporná: Majú sa články 49, 56 a/alebo 63 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa odpočítanie úrokov v súvislosti s pôžičkou, ktorá je klasifikovaná ako umelá konštrukcia (alebo jej súčasť) voči podniku pridruženému k daňovníkovi a ktorá sa prijala na nadobudnutie alebo zvýšenie podielov v podniku, ktorý po tomto nadobudnutí alebo zvýšení predstavuje pridružený podnik, pri určovaní zisku daňovníka úplne odmietne, aj pokiaľ tieto úroky ako také neprekročili sumu, ktorá by bola dohodnutá medzi nezávislými podnikmi?

3. Je odpoveď na prvú a/alebo druhú otázku iná, ak predmetné nadobudnutie alebo zvýšenie podielov a) sa týka podniku, ktorý už pred nadobudnutím alebo odkúpením bol podnikom pridruženým k daňovníkovi, alebo b) sa týka podniku, ktorý sa až po tomto nadobudnutí alebo zvýšení stane podnikom pridruženým k daňovníkovi?“

21. Písomné pripomienky predložili navrhovateľka v konaní o kasačnom opravnom prostriedku, belgická, španielska a holandská vláda a Európska komisia. Navrhovateľka v konaní o kasačnom opravnom prostriedku, španielska a holandská vláda, ako aj Komisia predniesli ústne vyjadrenia na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 15. novembra 2023.

IV. Analýza

22. Základom troch otázok vnútroštátneho súdu sú holandské pravidlá týkajúce sa dane z príjmov právnických osôb. Tieto otázky sa týkajú predovšetkým nasledujúceho problému. Kým podľa uvedených pravidiel si spoločnosť, ktorá je daňovým rezidentnom v Holandsku, môže v zásade zo svojho zdaniteľného zisku odpočítať úroky zo záväzkov, ktoré uzavrela, a tým si znížiť daňovú povinnosť, v spornom ustanovení, konkrétne v § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb, sa táto možnosť v súvislosti s pôžičkami v rámci skupiny obmedzuje.

23. Toto ustanovenie sa uplatňuje v prípade, že záväzok pôžičky uzavrie daňovník s pridruženým subjektom (teda s iným podnikom zo skupiny, do ktorej daňovník patrí, napríklad s internou bankou) na účely financovania nadobudnutia alebo zvýšenia podielu v subjekte, ktorý už bol subjektom pridruženým k daňovníkovi pred takýmto nadobudnutím alebo zvýšením (vnútorná reštrukturalizácia) alebo v subjekte, ktorý sa len následne stane subjektom pridruženým k daňovníkovi (externé nadobudnutie).

24. V rámci obidvoch scenárov si daňovník nesmie odpočítať úroky z takéhoto záväzku, a to ani v prípade, že úrokové sadzby sú ekvivalentom sadzieb, na ktorých by sa dohodlo s nepridruženým subjektom, ako je externá banka. Je to preto, že v tomto ustanovení sa stanovuje predpoklad, že takýto záväzok uzavretý s iným podnikom v rovnakej skupine predstavuje čisto umelú konštrukciu (alebo je jej súčasťou), [3] ktorej jediným účelom je znížiť holandský základ dane.

25. Podľa § 10a ods. 3 zákona o dani z príjmov právnických osôb však daňovník môže tento predpoklad vyvrátiť, a následne si dané úroky odpočítať zo svojho zdaniteľného zisku, keď preukáže, že buď a) je pôžička v skutočnosti založená na obchodných úvahách, alebo b) sa v konečnom dôsledku z úrokov vyberie daň zo zisku alebo daň z príjmov, ktorá je podľa holandských kritérií primeraná (konkrétne približne 10 %), v súvislosti s podnikom, ktorý poskytol pôžičku.

26. Svojimi tromi otázkami, ktorými je vhodné zaoberať sa spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sú vnútroštátne právne predpisy zlučiteľné s článkom 49 ZFEÚ o slobode usadiť sa, článkom 56 ZFEÚ o slobode poskytovať služby a/alebo článkom 63 ZFEÚ o voľnom pohybe kapitálu.

27. Keďže tieto otázky sa týkajú viacerých základných slobôd, je potrebné hneď na úvod stanoviť, ktorá zo slobôd sa uplatňuje v prejednávanej veci (časť A). Následne posúdim, či dotknuté vnútroštátne právo vedie k obmedzeniu príslušnej slobody (časť B), a potom posúdim, či je takéto obmedzenie prípustné (časť C).

A. Príslušnou slobodou je sloboda usadiť sa

28. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že na určenie základnej slobody, ktorá sa uplatňuje na konkrétnu vnútroštátnu právnu úpravu, sa musí zohľadniť účel tejto právnej úpravy. [4]

[3] Takáto konštrukcia sa totiž môže skladať z viacerých krokov, pričom jedným z nich môže byť pôžička (pozri napríklad bod 92 nižšie).

[4] Pozri okrem iného rozsudok zo 16. februára 2023, Gallaher (C-707/20, EU:C:2023:101, bod 55 a citovaná judikatúra) (ďalej len „rozsudok Gallaher“).

29. Zdá sa mi byť jasné, že ako to tvrdia vlády a Komisia ako vedľajší účastníci konania, vzhľadom na svoj účel sa § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb týka slobody usadiť sa zaručenej v článku 49 ZFEÚ.

30. V tejto súvislosti z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že vnútroštátne predpisy týkajúce sa len vzťahov v rámci skupiny podnikov majú v prvom rade vplyv na slobodu usadiť sa stanovenú v článku 49 ZFEÚ. Podobne patrí do pôsobnosti tohto ustanovenia práva Únie aj vnútroštátna právna úprava, ktorá sa má uplatňovať len v prípade podielov umožňujúcich vykonávať nepochybný vplyv na rozhodnutia spoločnosti a určovať jej činnosti. [5]

31. Pripomínam, že § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb sa uplatňuje v prípade, že záväzok uzavrie daňovník i) s „pridruženým subjektom“ a ii) na účely financovania nadobudnutia alebo zvýšenia podielu v subjekte, ktorý už bol k tomuto daňovníkovi „pridružený“ pred nadobudnutím alebo zvýšením. Podľa § 10a ods. 4 tohto zákona sa subjekty považujú za „pridružené“ na účely prvého ustanovenia, ak priamo alebo nepriamo vlastnia aspoň 33,3 % podielov v druhom subjekte alebo ak tretí subjekt vlastní 33,3 % podielov v oboch subjektoch.

32. Sporné ustanovenie sa týka len vzťahov v rámci skupiny podnikov, keďže jeho účel je obmedzený na pôžičky v rámci skupiny. Navyše sa uplatňuje len na úroky z takej pôžičky, ktorú uzavrel daňovník na účely nadobudnutia percenta podielov, ktoré je dostatočne vysoké na to, aby daňovníkovi umožnilo vykonávať rozhodujúci vplyv nad cieľovým subjektom. [6] V skutočnosti sa v návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že C v skutočnosti vlastní výrazne vyšší podiel v spoločnosti F, než je minimum požadované v týchto ustanoveniach.

33. Preto sa domnievam, že je vhodné preskúmať predmetnú vnútroštátnu právnu úpravu a odpovedať na otázky, ktoré položil vnútroštátny súd, len so zreteľom na článok 49 ZFEÚ. [7]

B. Takáto vnútroštátna právna úprava znamená obmedzenie slobody usadiť sa

34. Pripomínam, že sloboda usadiť sa, ktorú článok 49 ZFEÚ priznáva štátnym príslušníkom Európskej únie, zahŕňa v súlade s článkom 54 ZFEÚ aj právo spoločností, ktoré sú založené podľa právnej úpravy členského štátu a majú sídlo, ústredie alebo hlavné miesto podnikateľskej činnosti v rámci Únie, vykonávať svoju činnosť v iných členských štátoch prostredníctvom dcérskej spoločnosti, organizačnej zložky alebo obchodného zastúpenia. [8]

35. V prejednávanej veci X tvrdí, že § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb znamená obmedzenie tejto slobody, pretože sa v ňom s cezhraničnými situáciami zaobchádza menej priaznivo než s čisto vnútornými.

36. Konkrétne X tvrdí, že pokiaľ daňovník uzavrie pôžičku s pridruženým subjektom (napríklad s vnútornou bankou skupiny, ktorej je súčasťou) usadeným v Holandsku, môže si systematicky zo svojho zdaniteľného zisku odpočítavať úroky z tejto pôžičky, keďže podmienka stanovená v § 10a ods. 3 písm. b) bude stále splnená. Pridružený subjekt v súvislosti s týmito úrokmi zjavne podlieha

[5] Pozri rozsudok Gallaher (body 56 až 58 a citovaná judikatúra).

[6] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. októbra 2022, Finanzamt Bremen (C-431/21, EU:C:2022:792, body 25 a 26).

[7] Hoci má dotknutá vnútroštátna právna úprava obmedzujúci účinok na voľný pohyb kapitálu (pozri bod 75 nižšie), je tento účinok len doplnkovým aspektom prekážky pre slobodu usadiť sa, takže samostatné posúdenie nie je potrebné. Pozri rozsudok Gallaher (bod 61 a citovaná judikatúra).

[8] Pozri okrem iného rozsudok z 8. októbra 2020, Impresa Pizzarotti (Neobvyklá výhoda poskytnutá nerezidentovi) (C-558/19, EU:C:2020:806, bod 21).

dani zo zisku alebo príjmov, „ktorá je podľa holandských kritérií primeraná“, keďže v Holandsku sa uplatňuje 10 % daňová sadzba. Naopak v prípade, že daňovník uzavrie takúto pôžičku s pridruženým subjektom usadeným v inom členskom štáte, je pre neho zložitejšie odpočítavať si úroky z takejto pôžičky, keďže daná podmienka by nebola vždy splnená (keďže v iných členských štátoch sa na takýto subjekt môže uplatňovať nižšia daň zo zisku alebo daň z príjmov, ako v čase vzniku skutkových okolností uplatňovalo Belgicko na C). Keď sa tak nedeje, daňovník by takúto výhodu mohol získať len splnením podmienky stanovenej v § 10a ods. 3 písm. a), teda preukázaním, že pôžička a súvisiaca transakcia sú prevažne založené na obchodných úvahách. Vnútroštátny súd a Komisia s týmto posúdením súhlasia.

37. Naproti tomu holandská vláda argumentuje, že nedochádza k žiadnemu obmedzeniu slobody usadiť sa. V prípade prejednávanej veci túto slobodu uplatnila len A (materská spoločnosť) usadená v Belgicku tým, že vytvorila svoju dcérsku spoločnosť X v Holandsku. Cieľom slobody usadiť sa je zaručiť takejto materskej spoločnosti výhodu vnútroštátneho zaobchádzania v členskom štáte, v ktorom vytvorí dcérsku spoločnosť, tým, že sa v rámci nej zakazuje akákoľvek diskriminácia na základe miesta sídla. V prejednávanej veci § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb takúto diskrimináciu nezahŕňa. Pokiaľ totiž ide o možnosť spoločnosti so sídlom v Holandsku odpočítavať si úroky z pôžičiek v rámci skupiny, dané ustanovenie sa uplatňuje rovnakým spôsobom bez ohľadu na to, či je materská spoločnosť tejto spoločnosti usadená v Holandsku alebo inom členskom štáte. [9]

38. Subsidiárne holandská vláda tvrdí, že ak by aj sídlo subjektu poskytujúceho pôžičku (vnútorná banka skupiny) bolo relevantným faktorom na posúdenie existencie obmedzenia slobody usadiť sa, stále by nedochádzalo k rozdielnemu zaobchádzaniu, ktoré by predstavovalo takéto obmedzenie. Ustanovenie § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb sa totiž uplatňuje bez rozlišovania medzi záväzkami uzavretými medzi pridruženými subjektmi usadenými v Holandsku a záväzkami uzavretými medzi pridruženými subjektmi usadenými v rôznych členských štátoch a podmienka stanovená v § 10a ods. 3 písm. b) môže byť v skutočnosti splnená aj v prípade, že má vnútorná banka sídlo v inom členskom štáte. Tento názor v podstate zastáva aj španielska vláda.

39. Súhlasím so spoločnosťou X a s Komisiou.

40. Pripúšťam, ako uvádza holandská vláda, že analýza by sa v tomto prípade mala zameriavať na to, či § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb obmedzuje A v uplatňovaní jej slobody usadiť sa, keďže v skutočnosti ide o jedinú spoločnosť, ktorá túto slobodu využila okrem iného tým, že zriadila dcérsku spoločnosť (X) v inom členskom štáte (Holandsko), než je členský štát, v ktorom má sídlo (Belgicko). Takisto pripúšťam, že toto ustanovenie nezahŕňa diskrimináciu na základe miesta, v ktorom má táto spoločnosť svoje sídlo. Podľa uvedeného ustanovenia by sa so spoločnosťou X, dcérskou spoločnosťou spoločnosti A, zaobchádzalo rovnako aj v prípade, že by A bola usadená v Holandsku, a nie v Belgicku.

41. Koncepcia obmedzenia slobody usadiť sa sa však neobmedzuje len na takúto diskrimináciu. Hoci cieľom ustanovení ZFEÚ týkajúcich sa tejto slobody je zaručiť, že sa s cudzími štátnymi príslušníkmi a spoločnosťami bude v hostiteľskom členskom štáte zaobchádzať rovnako ako so štátnymi príslušníkmi a spoločnosťami daného štátu, Súdny dvor opakovane rozhodol, že sloboda usadiť sa je veľmi široká. Za obmedzenie tejto slobody sa v skutočnosti musia považovať všetky opatrenia, ktoré zakazujú jej výkon, bránia mu alebo ho robia menej atraktívnym. [10]

[9] Holandská vláda analogicky odkazuje na rozsudok Gallaher (body 69 až 74).

[10] Rozsudok z 21. decembra 2023, Cofidis (C-340/22, EU:C:2023:1019, bod 40 a citovaná judikatúra).

42. V prejednávanej veci by som konštatoval po prvé, že pokiaľ sa v sporných ustanoveniach holandského práva v súvislosti s možnosťou odpočítania úrokov z pôžičky v rámci skupiny zaobchádza rozdielne s daňovým rezidentom, ktorým je dcérska spoločnosť (ako je X) materskej spoločnosti usadenej v inom členskom štáte (ako je A) v závislosti od toho, či je vnútorná banka skupiny, ktorá poskytla pôžičku, (v tomto prípade C) usadená v Holandsku alebo inom členskom štáte, potom sa v dôsledku tohto rozdielneho zaobchádzania pravdepodobne stane výkon slobody usadiť sa pre danú materskú spoločnosť menej atraktívnym.

43. Takýto rozdiel by mohol túto materskú spoločnosť odradiť od organizácie svojej skupiny spôsobom, ktorý si želá, z dôvodu usadenia vnútornej banky tejto spoločnosti v inom členskom štáte než Holandsku. *De facto* sa tým dávajú cezhraničné skupiny spoločností, ktorých existencia sa zakladá na výkone slobody usadiť sa, do nevýhodného postavenia v porovnaní so skupinami, ktoré sú „čisto vnútorné“ v rámci Holandska. Prvé uvedené skupiny sú na rozdiel od druhých uvedených zorganizované tak, že ich vnútorná banka sa nachádza v inom členskom štáte.

44. Táto logika je rovnaká aj vtedy, ak sa obráti hľadisko a dôvody v súlade s hypotetickým scenárom, s ktorým prišla holandská vláda a v ktorom by A mala sídlo v Holandsku. V tomto scenári by takéto rozdielne zaobchádzanie pravdepodobne viedlo k tomu, že by bol pre danú spoločnosť výkon slobody usadiť sa prostredníctvom zriadenia vnútornej banky v inom členskom štáte menej atraktívny.[11] Ak by to totiž táto spoločnosť urobila, mohla by byť v nevýhode v porovnaní s podobnou spoločnosťou, ktorá takúto slobodu neuplatní a namiesto toho zriadi internú banku v Holandsku.

45. V rozsudku Súdneho dvora vo veci Lexel[12] sa podľa mňa takýto výklad potvrdzuje. Pripomínam, že táto vec sa týkala toho, že podľa švédskeho práva nebolo pre švédsku spoločnosť, ktorá bola súčasťou medzinárodnej skupiny, možné odpočítavať si úroky z pôžičky uzavretej s internou bankou skupiny, konkrétne s inou spoločnosťou nachádzajúcou sa vo Francúzsku. Vo Francúzsku mala sídlo aj materská spoločnosť danej skupiny. V tejto veci rozdielne zaobchádzanie spočíva v skutočnosti, že pokiaľ by sa interná banka nachádzala vo Švédsku, takéto odpočítanie by bolo možné. Súdny dvor správne dospel k záveru, že takýto rozdiel predstavuje obmedzenie slobody usadiť sa.[13]

46. Po druhé by som podotkol, že sporné ustanovenia holandského práva by podľa všetkého mohli viesť k takémuto rozdielnemu zaobchádzaniu na základe sídla internej banky skupín spoločností.

47. Pripúšťam, ako tvrdí holandská vláda, že v príslušných ustanoveniach holandského práva sa priamo nerozlišuje podľa toho, či je interná banka, ktorá poskytla predmetnú pôžičku v rámci skupiny daňovníkovi, usadená v Holandsku alebo v inom členskom štáte.[14] Kritériom stanoveným v § 10a ods. 3 písm. b) zákona o dani z príjmov právnických osôb predovšetkým nie je to, či banka v súvislosti s danými úrokmi podlieha dani zo zisku alebo z príjmu „v Holandsku“. To je významný rozdiel oproti veci, ktorá viedla k rozsudku Lexel, kde si podobná situácia na povolenie odpočítavania takýchto úrokov vyžadovala, aby sa interná banka zdaňovala vo Švédsku.[15]

[11] Pozri analogicky rozsudok z 22. februára 2018, X a X (C-398/16 a C-399/16, EU:C:2018:110, bod 32) (ďalej len „rozsudok X a X“).

[12] Body 35 až 41.

[13] Na tento účel pozri aj rozsudok z 13. marca 2007, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation (C-524/04, EU:C:2007:161, bod 95) (ďalej len „rozsudok Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation“).

[14] Pozri analogicky rozsudok X a X (bod 35).

[15] Pozri rozsudok Lexel (body 12 a 38).

48. Ako však argumentuje X, kritérium použité v § 10a ods. 3 písm. b) zákona o dani z príjmov právnických osôb (konkrétne že interná banka má v súvislosti s danými úrokmi podliehať „dani zo zisku alebo dani z príjmov, ktorá je podľa holandských kritérií primeraná“, teda aspoň 10 %) môže, hoci sa zdá objektívne, *de facto* znevýhodňovať cezhraničné situácie. [16]

49. Pripúšťam, že opačné argumenty holandskej vlády majú určitú váhu. Holandská vláda tvrdí, pričom analogicky poukazuje na rozsudok Súdneho dvora Köln-Aktienfonds Deka [17], že toto kritérium nie je špecifické pre holandský trh, aby mohlo byť splnené len v prípade, že daňovníci získajú pôžičky v rámci skupiny od interných bánk so sídlom v Holandsku. V čase vzniku okolností vo veci samej všetky členské štáty uplatňovali 10 % alebo vyššiu sadzbu dane z príjmov právnických osôb. Preto by táto podmienka bola vo všeobecnosti splnená aj v prípade získania takejto pôžičky od interných bánk so sídlom v iných členských štátoch okrem výnimočných situácií, keď by daná banka mala prospech (ako C) z preferenčného daňového režimu v štáte, v ktorom je usadená. Holandská vláda takisto tvrdí, že v Holandsku existujú okolnosti, keď sa úroky z pôžičiek zdaňujú so sadzbou, ktorá je nižšia ako 10 %. Preto existujú aj prípady, v ktorých nie sú splnené podmienky stanovené v § 10a ods. 3 písm. b) zákona o dani z príjmov právnických osôb aj napriek tomu, že interná banka má sídlo v tomto členskom štáte. Preto by to materskú spoločnosť, ako je A, neodradilo od zriadenia takejto banky v inom členskom štáte než v Holandsku, ani by sa nedostala do znevýhodneného postavenia, ak by to urobila.

50. Podľa môjho názoru sa však vo vnútroštátnych právnych predpisoch nemusia používať kritériá, ktoré sú špecifické pre vnútroštátny trh či výhodné výhradne pre domáce spoločnosti na tomto trhu, aby *de facto* znevýhodňovali cezhraničné situácie. Kľúčovou otázkou v tomto zmysle je, či kritériá, ktoré sa v nich používajú, môžu pravdepodobne viac ovplyvniť cezhraničné situácie než čisto vnútorné. Aby sa určilo, či je to tak, musí sa porovnať (možný) pomer skupín spoločností s internými bankami sídliacimi v Holandsku, ktoré nemohli splniť podmienku stanovenú v § 10a ods. 3 písm. b) zákona o dani z príjmov právnických osôb, s (možným) pomerom skupín spoločností s internými bankami v iných členských štátoch, ktoré by táto podmienka znevýhodnila. [18]

51. Zdá sa, hoci by to mal overiť vnútroštátny súd, že proporcionálne je danou podmienkou viac dotknutá druhá kategória skupín spoločností než prvá.

52. Holandská vláda na jednej strane na pojednávaní pripustila, že podmienka stanovená v § 10a ods. 3 písm. b) zákona o dani z príjmov právnických osôb je prakticky *vždy* splnená v prípade, keď má interná banka sídlo v Holandsku. Úroky z pôžičky sa totiž v Holandsku zdaňujú so sadzbou nižšou ako 10 % len v nepravdepodobných scenároch, ak pôžičku poskytne nadácia alebo združenie, ktoré nevykonávajú obchodnú činnosť. X na pojednávaní uviedla, a holandská vláda to potvrdila, že táto výnimka sa nikdy neuplatňuje v súvislosti s komerčnými internými bankami, akou je C, a v holandskom práve neexistuje žiadna ďalšia výnimka. Preto je podiel skupín spoločností s internými bankami so sídlom v Holandsku, ktoré by nemuseli spĺňať danú podmienku, zanedbateľný.

53. Na druhej strane holandská vláda pripúšťa, že podmienka stanovená v § 10a ods. 3 písm. b) zákona o dani z príjmov právnických osôb by nebola splnená v prípade, keď interná banka má sídlo v členskom štáte, ktorý uplatňuje na takúto banku preferenčný daňový režim. Môže sa teda

[16] Pozri analogicky rozsudok z 9. septembra 2021, Real Vida Seguros (C-449/20, EU:C:2021:721, body 20 a 21).

[17] Rozsudok z 30. januára 2020 (C-156/17, EU:C:2020:51, bod 56).

[18] Pozri analogicky návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Saugmandsgaard Øe vo veci Gemeinsamer Betriebsrat EurothermenResort Bad Schallerbach (C-437/17, EU:C:2018:627, bod 24).

odôvodnene predpokladať, že v 27 členských štátoch Európskej únie existujú rôzne varianty takýchto režimov. Komisia navyše nie bezdôvodne konštatuje, že hoci všetky členské štáty majú všeobecnú alebo teoretickú 10 % sadzbu daň z príjmov právnických osôb, skutočná sadzba býva často nižšia. Celkovo možno povedať, že značný podiel skupín spoločností s internými bankami v iných členských štátoch než v Holandsku bude pravdepodobne znevýhodnený.

54. A napokon, argumenty španielskej vlády ma nepresvedčili, že takéto rozdielne zaobchádzanie zmierňuje alternatívna podmienka stanovená v § 10 ods. 3 písm. a) zákona o dani z príjmov právnických osôb, v ktorom sa daňovníkovi povoľuje odpočítať úroky z pôžičky v rámci skupiny, ak môže preukázať obchodné úvahy, na ktorých sa zakladá daná pôžička a súvisiaca transakcia. Toto ustanovenie v skutočnosti predstavuje pre daného daňovníka v súvislosti s odpočítavaním úrokov záťaž, ktorú by (prakticky) nikdy nemusel niesť, ak by interná banka, ktorá poskytla pôžičku, mala sídlo v Holandsku [keďže, ako bolo uvedené, by v tomto prípade bola prakticky vždy splnená podmienka stanovená v § 10a ods. 3 písm. b)]. To potvrdzuje predmetné rozdielne zaobchádzanie.

C. Takéto obmedzenie je prípustné podľa článku 49 ZFEÚ

55. Na základe uvedeného súhlasím s názorom vlád, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a Komisie, že obmedzenie slobody usadiť sa, ku ktorému vedie § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb je prípustné podľa článku 49 ZFEÚ. Ako vysvetlím v nasledujúcich častiach, toto obmedzenie je odôvodnené naliehavým dôvodom verejného záujmu (časť 1). Navyše je toto obmedzenie primerané na zabezpečenie dosiahnutia legitímneho cieľa, ktorý sleduje (časť 2), a nejde nad rámec toho, čo je potrebné na jeho dosiahnutie (časť 3).

1. Obmedzenie je odôvodnené

56. Vlády, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a Komisia tvrdia, že obmedzenie slobody pohybu, ku ktorému vedie § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb, je odôvodnené z dôvodu súvisiaceho s bojom proti zneužívajúcemu vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam. Osobitným cieľom tohto ustanovenia je presne zabrániť správaniu, ktoré spočíva vo vytváraní čisto umelých konštrukcií, ktoré neodrážajú hospodársku realitu s cieľom vyhnúť sa dani, ktorá sa zvyčajne platí zo zisku vytvoreného činnosťami vykonávanými v Holandsku. S týmto názorom sa stotožňuje aj vnútroštátny súd.

57. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že takýto cieľ predstavuje naliehavý dôvod verejného záujmu v oblasti zdaňovania.[19] Podľa môjho názoru je nepochybné, že § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb tento cieľ sleduje, a preto môže byť odôvodnený takýmto naliehavým dôvodom.

58. Súdny dvor už k takémuto zisteniu dospel v rozsudku X a X v súvislosti s ustanovením rovnakého zákona (ale v jeho skoršom znení), ktoré bolo v podstate totožné s § 10a ods. 1 písm. c). Jediným rozdielom medzi týmito dvomi ustanoveniami je, že skoršie znenie sa týkalo len vnútornej reštrukturalizácie, kým § 10a ods. 1 písm. c) sa uplatňuje aj na externé akvizície[20] Cieľ, ktorý jednotlivé ustanovenia sledujú, je však rovnaký. Ako v tomto rozsudku poznamenal

[19] Pozri okrem iného rozsudok z 12. septembra 2006, Cadbury Schweppes a Cadbury Schweppes Overseas (C-196/04, EU:C:2006:544, body 51 a 55).

[20] V súvislosti s týmito koncepciami pozri bod 22 vyššie.

Súdny dvor, „ide o to, aby sa zabránilo tomu, aby sa vlastné zdroje skupiny umelo prezentovali ako úverové zdroje poskytnuté holandským subjektom z tejto skupiny a aby sa úroky z tohto úveru mohli odpočítať od zdaniteľného hospodárskeho výsledku v Holandsku“ [21], pričom tieto úroky sa inak (primerane) nezdaňujú. Účel zákazu odpočítania úrokov z pôžičky v rámci skupiny je výslovne potvrdený pravidlom, podľa ktorého úroky z pôžičky možno odpočítať podľa § 10a ods. 3 písm. a), ak je takáto pôžička a súvisiaca transakcia hospodársky odôvodnená.

2. Obmedzenie je primerané

59. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora požiadavka, že každé obmedzenie slobody usadiť musí byť „primerané“, zahŕňa dve kumulatívne kritériá: predmetné opatrenie musí po prvé byť vhodné na prispenie k dosiahnutiu sledovaného cieľa, ako aj po druhé „skutočne [zodpovedať] záujmu na jeho dosiahnutí a [uplatňovať sa] koherentne a systematicky“ [22].

60. To, že prejednávaná vec spĺňa prvé kritérium, sa nespochybňuje. Stanovením, že daňovník si nemôže zo svojho zdaniteľného zisku odpočítať úroky z pôžičky v rámci skupiny, ktorá predstavuje čisto umelú konštrukciu (alebo je jej súčasťou) s cieľom znížiť holandský základ dane, môže § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb takéto konštrukcie mariť. Táto právna úprava očividne prispieva k dosiahnutiu sledovaného cieľa. [23]

61. To, či prejednávaná vec spĺňa aj druhé kritérium, naopak, spochybňuje X. Navrhovateľka v konaní o kasačnom opravnom prostriedku tvrdí, že § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb nebojuje proti umelým pôžičkám v rámci skupiny konzistentným a systematickým spôsobom. Ak sa totiž úroky z takejto pôžičky zdaňujú s primeranou sadzbou v členskom štáte, v ktorom je usadená spoločnosť poskytujúca pôžičku, môže si spoločnosť, ktorá pôžičku získala, usadená v Holandsku tieto úroky odpočítať [podľa § 10a ods. 3 písm. b) tohto zákona] aj v prípade, ak pôžička a/alebo súvisiaca transakcia nie sú hospodársky odôvodnené.

62. Podľa môjho názoru je skutočnosť, že sporné ustanovenia umožňujú odpočítanie úrokov z pôžičky v rámci skupiny pri scenári, ktorý spomenula X, v skutočnosti v súlade so sledovaným cieľom. Pripúšťam, že v tomto scenári môže umožnenie takéhoto odpočítania viesť k presunu zdaniteľného zisku z Holandska do členského štátu, v ktorom je usadená spoločnosť poskytujúca pôžičku. Ak sa však dané úroky zdaňujú s primeranou sadzbou v tomto druhom členskom štáte, nedošlo k úplnému vyhnutiu sa zdaneniu. Preto boj proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam nemohol odôvodniť zamietnutie odpočítania v rámci daného scenára. [24]

3. Obmedzenie je nevyhnutné

63. Podľa môjho názoru nejde obmedzenie stanovené v sporných ustanoveniach holandského práva nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie ich legitímneho účelu, keďže uplatňovanie týchto ustanovení sa obmedzuje na čisto umelé konštrukcie [písmeno a)] a dôsledky vyplývajúce z takto charakterizovanej transakcie nie sú neprimerané [písmeno b)].

[21] Rozsudok X a X (bod 48).

[22] Pozri okrem iného rozsudok zo 7. septembra 2022, Cilevičs a i. (C-391/20, EU:C:2022:638, body 74 a 75 a citovaná judikatúra).

[23] Pozri analogicky rozsudok Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation (bod 77).

[24] Pozri analogicky rozsudok z 12. decembra 2002, Lankhorst-Hohorst (C-324/00, EU:C:2002:749, bod 37).

a) Uplatňovanie sporných pravidiel sa uplatňuje na čisto umelé konštrukcie

64. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora sa vnútroštátne ustanovenia na to, aby sa považovali za nevyhnutné v súvislosti s cieľom predchádzať čisto umelým konštrukciám, navrhnutým na vyhýbanie sa dani, ktorá sa bežne vyberá zo zisku vytvoreného činnosťami vykonávanými na území štátu, musia obmedzovať na takéto konštrukcie a legitímnych transakcií sa netýkajú. [25]

65. Vo svojom rozsudku X a X nechal Súdny dvor otázku, či holandské pravidlá spĺňajú túto požiadavku, otvorenú. Vlády, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a Komisia však tvrdili, že je splnená. Ustanovenie § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb sa totiž týka len transakcií, ktoré neodrážajú hospodársku realitu a v rámci ktorých sa pôžičky v rámci skupiny uzatvárajú s daňovníkom v Holandsku na jediný (alebo hlavný) účel vytvorenia záväzku odpočítateľného zo zdaniteľného zisku tohto subjektu, čím sa narúša holandský základ dane. Naopak, v prípade, že sa pôžička a súvisiaca transakcia zakladajú prevažne na opodstatnených obchodných dôvodoch, dané ustanovenie sa v súlade s § 10a ods. 3 písm. a) tohto zákona neuplatňuje.

66. X s tým nesúhlasí. Podľa jej názoru sa v rozsudku Lexel uvádza opačný záver. V tejto veci Súdny dvor skúmal zlučiteľnosť článku 49 ZFEÚ a švédskych pravidiel týkajúcich sa dane z príjmov právnických osôb, predovšetkým ustanovenia týkajúce sa odpočítavania úrokových nákladov. Podobne ako v holandských pravidlách sa v uvedených pravidlách v podstate uvádzalo, že takéto odpočítanie sa výnimočne nepovoľuje v prípadoch, keď si daňovník vzal danú pôžičku od pridruženého subjektu, pokiaľ sa nepreukázalo, že táto pôžička bola odôvodnená prevažne z hospodárskych dôvodov, a preto nebola uzavretá len na účely vytvorenia odpočítateľného záväzku. Aj v tomto prípade švédska vláda argumentovala, že tieto ustanovenia boli zamerané na predchádzanie čisto umelým konštrukciám navrhnutým na vyhýbanie sa dani bežne vyberanej zo zisku vytvoreného činnosťami vykonávanými na štátnom území. Súdny dvor sa domnieval, že švédske ustanovenia sa nemôžu odôvodniť takýmto spôsobom, pretože podľa jeho názoru sa ich uplatňovanie neobmedzovalo len na takéto konštrukcie. Súdny dvor v tejto súvislosti uviedol:

„53. Ako totiž v podstate [uznali švédske daňové orgány] na pojednávaní, ustanovenie [o výnimke z práva na odpočítanie] sa týka dlhov vyplývajúcich z prevodov podľa občianskeho práva bez toho, aby sa týkalo len fiktívnych konštrukcií. Podľa posúdenia cieľov predmetnej transakcie, ktoré [vykonali tieto orgány], môžu transakcie uzavreté za podmienok úplnej hospodárskej súťaže, t. j. za podmienok podobných tým, ktoré by sa uplatňovali medzi nezávislými spoločnosťami, tiež spadať pod ustanovenie o výnimke.

54. Inými slovami, fiktívny aspekt predmetnej transakcie nepredstavuje rozhodujúcu podmienku na odmietnutie práva na odpočítanie, pretože zámer dotknutej spoločnosti zadlžiť sa, najmä z daňových dôvodov, postačuje na odôvodnenie odmietnutia práva na odpočítanie. …

…

56. Treba konštatovať, že ustanovenie o výnimke [z práva na odpočítanie] môže do svojej pôsobnosti zahrnúť transakcie uzavreté za podmienok úplnej hospodárskej súťaže, ktoré v dôsledku toho nepredstavujú čisto umelé alebo fiktívne konštrukcie vytvorené s cieľom vyhnúť sa zvyčajne splatnej dani zo zisku dosiahnutého na základe činností vykonaných na vnútroštátnom území.“

[25] Pozri rozsudok Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation (bod 79).

67. Podľa názoru spoločnosti X z toho vyplýva, že vnútroštátne daňové orgány nemôžu považovať pôžičku v rámci skupiny (alebo sériu transakcií, ktorých je súčasťou) za čisto umelú konštrukciu a z tohto dôvodu zamietnuť odpočítanie úrokov len preto, že pôžička bola uzavretá z daňových dôvodov. Takýto postup skupiny by bol úplne legitímny. Takáto pôžička by bola umelá len vtedy a v takom rozsahu, ak by úroky splácané spoločnosťou, ktorá si vzala pôžičku, spoločnosti, ktorá ju poskytla, prekročili to, na čom sa tieto spoločnosti dohodli za podmienok úplnej hospodárskej súťaže, teda ak by bola uplatňovaná úroková sadzba vyššia ako trhová sadzba, na ktorej by sa tieto spoločnosti dohodli, keby neboli súčasťou tej istej skupiny. Naopak, ak sa takáto pôžička uzavrie za podmienok úplnej hospodárskej súťaže, potom ju bez ohľadu na jej účel nemožno považovať za umelú. To sa týka aj pôžičiek uzavretých medzi spoločnosťami X a F. [26]

68. Podľa názoru navrhovateľky v konaní o kasačnom opravnom prostriedku sa preto, že sa § 10a ods. 1 písm. c) a § 10a ods. 3 zákona o dani z príjmov právnických osôb chybne zameriava na účel, na ktorý bola pôžička v rámci skupiny uzavretá (či už vyhýbanie sa daňovým povinnostiam, alebo obchodné dôvody), namiesto toho, aby sa zameriaval na podmienky vzťahujúce sa na takúto pôžičku, je možné odpočítanie úrokov zamietnuť nielen v súvislosti s pôžičkami s neprimeranými úrokovými sadzbami (ktoré sú umelé, ako bolo vysvetlené vyššie), ale aj v súvislosti s pôžičkami, na ktoré sa vzťahuje bežná trhová sadzba (a ktoré sa potom nemôžu za také považovať). Preto sa podobne ako vo veci, ktorá viedla k rozsudku Lexel, pôsobnosť týchto ustanovení neobmedzuje len na čisto umelé konštrukcie, ale zahŕňa aj legitímne transakcie.

69. Táto debata je podstatou prvej otázky vnútroštátneho súdu. Je zrejmé, že nemožno určiť, či sa § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb uplatňuje len na „čisto umelé konštrukcie“, ak je sporný samotný výklad tohto pojmu. Takisto je zrejmé, že vlády, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a Komisia na jednej strane a X na strane druhej navrhujú v tomto zmysle veľmi odlišné prístupy. Prvý prístup spočíva v zameraní sa na *účel*, na ktorý bola pôžička uzavretá. Druhý prístup sa zameriava len na *podmienky* vzťahujúce sa na takúto pôžičku. Prvý prístup poskytuje holandským daňovým orgánom značne širší manévrovací priestor než druhý prístup, ktorý, naopak, poskytuje väčšiu istotu daňovníkom. [27] Podľa prvého prístupu môžu vnútroštátne daňové orgány charakterizovať pôžičku v rámci skupiny ako „čisto umelú konštrukciu“ (alebo ako súčasť takejto „konštrukcie“) a z tohto dôvodu zamietnuť odpočítavanie úrokov, ak sa táto pôžička vzala s hlavným účelom získania daňovej výhody, bez ohľadu na podmienky, ktoré sa na pôžičku vzťahujú. Podľa druhého prístupu je pôžička v rámci skupiny voči takýmto dôsledkom „imúnna“, pokiaľ sú jej podmienky vrátane úrokovej sadzby takpovediac „normálne“, a to aj v prípade, že bola uzavretá na daňové účely.

70. V tomto štádiu by som chcel zdôrazniť, že kým vlády, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a Komisia venovali značnú časť svojich príspevkov vysvetľovaniu, že „ich“ prístup nie je v rozpore s rozsudkom Lexel, pretože i) by sa malo rozlišovať medzi prejednávanou vecou a vecou, ktorá viedla k uvedenému rozsudku, a/alebo ii) uvedený rozsudok nemožno vykladať tak, ako navrhuje X, tieto vysvetlenia ma nepresvedčili. Z bodu 66 vyššie vyplýva, že pokiaľ ide o všetky relevantné aspekty, [28] sporné ustanovenie holandského práva sa výrazne podobá na sporné pravidlá vo veci Lexel. Tieto pravidlá majú rovnaký cieľ: pôžičky v rámci skupiny uzavreté na jediný

[26] Podľa názoru spoločnosti X, ktorý dokazuje skutočnosť, že nepridružená obchodná banka ponúkala pôžičku za rovnakých podmienok.

[27] Pozri v tomto zmysle body 80 a 87 nižšie.

[28] Po prvé vlády, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a Komisia zdôrazňujú, že švédska právna úprava sa zjavne uplatňovala na čisto vnútorné a cezhraničné situácie, kým holandské pravidlá nie (pozri časť B). Tento rozdiel však nie je relevantný na účely výkladu pojmu „čisto umelá konštrukcia“. Po druhé Komisia uvádza, že vo veci, ktorá viedla k danému rozsudku, mali vnútorná reštrukturalizácia, na účely ktorej boli predmetné pôžičky uzavreté, ako aj samotné pôžičky, opodstatnené obchodné odôvodnenie, a umelé boli len podmienky vzťahujúce sa na tieto pôžičky. Nie som si istý, či to tak naozaj bolo, a Súdny dvor v každom prípade v rozsudku Lexel formuloval svoje odôvodnenie zoširoka a bez spojenia s konkrétnymi skutkovými okolnosťami danej veci.

(alebo hlavný) účel získania daňovej výhody. Preto je rovnaká aj všeobecná otázka: či a do akej miery sa takáto pôžička môže považovať za „čisto umelú konštrukciu“ (alebo za súčasť takejto „konštrukcie“) a či a do akej miery s ňou s ako takou môžu zaobchádzať daňové orgány. Rozsudok Lexel nie je ani neurčitý, ani nejednoznačný, a tým ani otvorený rôznym výkladom danej problematiky. Podľa mňa ho možno vykladať len tak, ako to chápe X.[29] Súdny dvor totiž dospel k záveru, že účel, na ktorý bola pôžička uzavretá, nie je relevantný, a namiesto toho rozlišoval medzi pôžičkami uzavretými za podmienok úplnej hospodárskej súťaže (ktoré považoval za skutočné) a pôžičkami, ktoré neboli uzavreté za takýchto podmienok (ktoré považoval za umelé). Jedinou otázkou, ktorá tak zostáva, je, či by mal Súdny dvor v prejednávanej veci rozsudok Lexel potvrdiť alebo sa od neho odchýliť.

71. Podľa mňa je správny prístup, ktorý navrhli vlády, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a Komisia. Preto odporúčam Súdnemu dvor, aby prehodnotil prístup, ktorý zaujal v rozsudku Lexel, pokiaľ ide o prejednávanú problematiku.

72. Sloboda usadiť sa, ako je zaručená v článku 49 ZFEÚ, ponúka vcelku rozsiahle príležitosti na daňový „optimizmus“. Súdny dvor opakovane rozhodol, že európske spoločnosti môžu túto slobodu legitímne využívať na zriaďovanie dcérskych spoločností v členských štátoch s cieľom získať výhody z priaznivejšieho daňového režimu.[30] Preto, ako to tvrdí X, sa mohla A legitímne rozhodnúť zriadiť na tento účel internú banku svojej skupiny, a síce C, v Belgicku. Podobne môže C poskytovať pôžičky iným spoločnostiam v skupine zriadeným v iných členských štátoch, ako je X v Holandsku. Voči cezhraničným pôžičkám v rámci skupiny ako takým nemožno nič namietať.[31] Takáto pôžička môže istotne viesť k zníženiu základu dane z príjmov právnických osôb spoločnosti, ktorá si pôžičku vzala, v členskom štáte, v ktorom je usadená. Odpočítaním úrokov z tejto pôžičky zo svojho zdaniteľného zisku si totiž takáto spoločnosť zníži daňovú povinnosť voči danému členskému štátu. Niektoré zisky vytvorené spoločnosťou, ktorá si vzala pôžičku, sa potom vo forme úrokov presunú z členského štátu, kde je táto spoločnosť usadená, do členského štátu, v ktorom má sídlo spoločnosť poskytujúca pôžičku. Niečo také však musia členské štáty v zásade na jednotnom trhu, akým je vnútorný trh Únie, akceptovať.

73. Súdny dvor však v tomto zmysle uznal jasnú hranicu. Všeobecnou právnou zásadou je, že na právo Únie vrátane slobody usadiť sa sa nemožno odvolávať na účely zneužitia. V tomto zmysle sa musí vykladať aj pojem „čisto umelá konštrukcia“. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je zneužitím, keď hospodárske subjekty usadené v rôznych členských štátoch vykonávajú „umelé transakcie, ktoré sú zbavené akejkoľvek hospodárskej a obchodnej dôvodnosti“ (alebo inak povedané „ktoré neodrážajú hospodársku realitu“), čím spĺňajú podmienku získania daňovej výhody len formálne, „so základným cieľom získať [takúto] výhodu“[32].

74. Vo svojom rozsudku X (Sprostredkovateľské spoločnosti so sídlom v tretích krajinách)[33] Súdny dvor so zreteľom na voľný pohyb kapitálu zaručený v článku 63 ZFEÚ uviedol, že „umelé vytvorenie podmienok na neoprávnené vyhnutie sa zdaneniu v členskom štáte alebo na

[29] Pozri na účely rovnakého výkladu van der WEIJDEN, M.: ECJ Lexel AB Decision Casts a Shadow Over Dutch Interest Limitation Provision. In: *European Tax Blog*, 21. júna 2021; a GARCIA PRATS, G., a i.: Opinion Statement ECJ-TF-1/2021 on the ECJ Decision of 20 January 2021 in Lexel AB (Case C-484/19) Concerning the Application of the Swedish Interest Deductibility Rules (30 June 2021). In: *European Taxation*, zv. 61, č. 6, 2021.

[30] Pozri okrem iného rozsudok z 12. septembra 2006, Cadbury Schweppes a Cadbury Schweppes Overseas (C-196/04, EU:C:2006:544, body 34 až 38).

[31] Pozri rozsudok Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation (bod 73).

[32] Pozri okrem iného rozsudok z 26. februára 2019, N Luxembourg 1 a i. (C-115/16, C-118/16, C-119/16 a C-299/16, EU:C:2019:134, body 96, 124 a 125 a citovaná judikatúra). Pozri analogicky rozsudok z 21. decembra 2023, BMW Bank a i. (C-38/21, C-47/21 a C-232/21, EU:C:2023:1014, body 282 a 283).

[33] Rozsudok z 26. februára 2019 (C-135/17, EU:C:2019:136, bod 84).

neoprávnené využitie daňovej výhody v tomto členskom štáte, pokiaľ ide o cezhraničné pohyby kapitálu, môže mať rôznu formu“. V tejto súvislosti uviedol, že pojem „čisto umelá konštrukcia“ môže zahŕňať „každé zariadenie, ktorého hlavným cieľom alebo jedným z hlavných cieľov je umelý presun ziskov dosiahnutých na základe činností vykonávaných na území členského štátu do [inej krajiny] s nízkou úrovňou zdanenia“.

75. Takýto výklad je podľa mňa takisto opodstatnený, pokiaľ ide o transakcie v rámci skupiny, na ktoré sa vzťahuje sloboda usadiť sa. Tento výklad je v totiž v úplnom súlade s vysvetlením uvedeným v bode 73 vyššie. Navyše pokiaľ ide o vnútroštátnu právnu úpravu na boj proti transakciám v rámci skupiny, akou sú sporné holandské pravidlá, je voľný pohyb kapitálu so slobodou usadiť sa neoddeliteľne spojený. Je to preto, že kapitál sa nemôže medzi spoločnosťami rovnakej skupiny voľne pohybovať, pokiaľ je sloboda usadiť sa obmedzená. Uvedené pravidlá by sa preto teoreticky mohli skúmať so zreteľom na obidve základné slobody. Preto nie je žiadny dôvod používať rôzne kritériá v závislosti od uplatňovanej slobody.

76. Stručne zhrnuté, ako tvrdia vlády, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a Komisia, na určenie toho, či pôžička v rámci skupiny predstavuje „čisto umelú konštrukciu“ (alebo je jej súčasťou), je rozhodujúci *cieľ*, ktorý sledujú dané hospodárske subjekty. Pôžička v rámci skupiny predstavuje takúto konštrukciu vtedy, ak sa transakcia vykonala na jediný (alebo hlavný) účel získania daňovej výhody (akou je odpočítanie úrokov z takejto pôžičky zo zdaniteľných ziskov), čo dokazuje skutočnosť, že inak nemá hospodárske a/alebo obchodné odôvodnenie (alebo inak povedané „neodráža hospodársku realitu“). Či to tak skutočne je, si vyžaduje celkové posúdenie relevantných skutočností a okolností veci. [34]

77. Ako poznamenáva holandská vláda a ako to naznačil Súdny dvor v rozsudku Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation [35], možno v tomto zmysle rozlíšiť dva scenáre.

78. Na jednej strane môže pôžička v rámci skupiny uzavretá z opodstatnených hospodárskych a/alebo obchodných dôvodov zahŕňať osobitné podmienky, ktoré „neodrážajú hospodársku realitu“. V inak legitímnej transakcii sa mohla dohodnúť neprimerane vysoká úroková sadzba (umelo, keďže skupina v konečnom dôsledku platí daný úrok sama sebe) s cieľom získať zodpovedajúce vysoké zníženie daňového základu v členskom štáte, v ktorom je spoločnosť, ktorá si vzala pôžičku, usadená. Zásada podmienok úplnej hospodárskej súťaže (teda či by sa nepridružené spoločnosti za podobných okolností dohodli na rovnakých podmienkach) slúži ako objektívne meradlo na určenie, či to tak naozaj je. [36]

79. Na druhej strane môžu aj pridružené spoločnosti uzavrieť pôžičku, ktorá celkovo nemá žiadne hospodárske a/alebo obchodné odôvodnenie, a to na jediný (alebo hlavný) účel vytvárania úrokových platieb v sídle spoločnosti, ktorá si vzala pôžičku. Na rozdiel od výroku Súdneho dvora v bode 54 rozsudku Lexel, a ako sa uvádza v bode 76 vyššie, je tento motív, ktorý dokazuje neprítomnosť odôvodnenia, rozhodujúci faktorom. Práve z tohto dôvodu sa takáto pôžička musí považovať za „čisto umelú“. To, či podmienky vzťahujúce sa na danú pôžičku zodpovedajú podmienkam, na ktorých by sa dohodli nepridružené subjekty za podobných okolností, naopak, nie je relevantný faktor. Ako uvádza holandská vláda, o takejto pôžičke sa nemožno domnievať, že „odráža hospodársku realitu“ len preto, že uplatniteľná úroková sadzba je nastavená na trhovej

[34] Pozri rozsudok z 26. februára 2019, N Luxembourg 1 a i. (C-115/16, C-118/16, C-119/16 a C-299/16, EU:C:2019:134, bod 125 a citovaná judikatúra).

[35] Bod 81.

[36] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. januára 2010, SGI (C-311/08, EU:C:2010:26, body 58 a 71 a citovaná judikatúra). Pozri aj článok 9 modelovej zmluvy o zdaňovaní príjmov a majetku, ktorú vypracovala Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD).

hodnote. Daná pôžička v skutočnosti „neodráža hospodársku realitu“, pretože bez vzťahu medzi spoločnosťami a požadovanej daňovej výhody by sa nikdy neuzavrela.[37] Na takéto umelo vytvárané záväzky sa presne zameriava § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb.

80. Ako konštatujú vlády, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a Komisia, ak by sa transakcie v rámci skupiny bez hospodárskeho a/alebo obchodného odôvodnenia nemohli nikdy považovať za „čisto umelé konštrukcie“ v prípade, že sa vykonali za podmienok úplnej hospodárskej súťaže, vážne by to narušalo schopnosť vnútroštátnych daňových orgánov bojovať proti zneužívajúcemu vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam. Zásada podmienok úplnej hospodárskej súťaže by sa tak prakticky nechcene zmenila na „bezpečný prístav“ pre nadnárodné skupiny. Ich šikovní daňoví poradcovia by mohli zostavovať rôzne zložité konštrukcie, ktorých jediným účelom by bolo znížiť daňovú povinnosť spoločnosti, pokiaľ ide o daň z príjmov právnických osôb, v členskom štáte a presunúť jej zisky do iného štátu s nižšou sadzbou dane. Pokiaľ títo poradcovia šikovne neformulujú podmienky takýchto konštrukcií tak, aby odrážali podmienky, ktoré možno bežne nájsť na trhu, budú tieto konštrukcie „imúnne“ voči vyrovnávacím opatreniam daňových orgánov.[38]

81. Ešte menej žiaduce by to bolo vzhľadom na skutočnosť, že vnútroštátne daňové orgány majú na základe zásady zákazu zneužívania práva Únie nielen právo, ale povinnosť predchádzať získavaniu daňových výhod prostredníctvom „čisto umelých konštrukcií“. Účinné opatrenia proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam sú dôležité nielen na zabezpečenie zvrchovaného práva členských štátov zdaňovať príjmy a zisky vytvárané na ich územiach, ale aj na fungovanie vnútorného trhu vo všeobecnosti. Zneužívajúce vyhýbanie sa daňovým povinnostiam ohrozuje hospodársku súdržnosť a riadne fungovanie vnútorného trhu tým, že narúša podmienky hospodárskej súťaže.[39]

82. Rastúci vplyv stratégií nadnárodných skupín týkajúcich sa narušania základu dane a presunu ziskov na štátne pokladnice členských štátov a fungovanie vnútorného trhu v skutočnosti viedol Úniu k tomu, aby začala tento problém riešiť. Normotvorca Únie prijal v tomto zmysle viacero opatrení vrátane smernice Rady (EÚ) 2016/1164, ktorou sa stanovujú pravidlá proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré majú priamy vplyv na fungovanie vnútorného trhu[40] (ďalej len „smernica o opatreniach proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam“).[41] Táto smernica vo svojom článku 6 obsahuje „všeobecné pravidlo proti zneužívaniu“, ktoré bolo navrhnuté so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora uvedenú v bode 73 vyššie a ktoré by sa tak malo v súlade s ňou vykladať.[42] Ak by vnútroštátne daňové orgány nemohli s transakciami v rámci skupiny bez hospodárskeho a/alebo obchodného odôvodnenia zaobchádzať ako s „čisto umelými konštrukciami“ v prípade, že sa vykonávajú za podmienok úplnej hospodárskej súťaže, uvedenú politiku by to narušilo. O značnú časť svojej účinnosti by navyše prišlo aj uvedené „pravidlo proti

[37] Pozri v tomto zmysle rozsudok Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation (bod 81).

[38] Podľa mňa zásada podmienok úplnej hospodárskej súťaže existuje, aby sa zabránilo manipulácii s odôvodnenými hospodárskymi transakciami na neoprávnené daňové účely. Nemala by sa využívať na legitimizovanie transakcií, ktoré v prvom rade nemajú hospodárske odôvodnenie.

[39] Pozri rozsudok z 26. februára 2019, N Luxembourg 1 a i. (C-115/16, C-118/16, C-119/16 a C-299/16, EU:C:2019:134, bod 107).

[40] Smernica z 12. júla 2016 (Ú. v. EÚ L 193, 2016, s. 1).

[41] Pozri aj smernicu Rady 2011/16/EÚ z 15. februára 2011 o administratívnej spolupráci v oblasti daní a zrušení smernice 77/799/EHS (Ú. v. EÚ L 64, 2011, s. 1) zmenenú smernicou Rady (EÚ) 2018/822 z 25. mája 2018, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní v súvislosti s cezhraničnými opatreniami podliehajúcimi oznamovaniu (Ú. V. EÚ L 139, 2018, s. 1).

[42] Poznamenávam, že smernica o opatreniach proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam sa na prejednávanú vec *ratione temporis* neuplatňuje. Ustanovenia tejto smernice sa uplatňujú od 1. januára 2019. Skutkové okolnosti prejednávanej veci vznikli pred týmto dátumom.

zneužívaniu“. Veľká časť transakcií, ktoré sa neuskutočňujú „z opodstatnených obchodných dôvodov, ktoré odrážajú hospodársku realitu“, ale s „hlavným účelom… [získania] daňovej výhody“ (v znení daného ustanovenia), by sa tak ocitla mimo jeho dosahu.

83. Z uvedených dôvodov zastávam názor, že Súdny dvor by sa mal v prejednávanej veci odchýliť od bodov 53, 54 a 56 rozsudku Lexel.[43] Pôžičky v rámci skupiny uzavreté bez opodstatneného obchodného a/alebo hospodárskeho odôvodnenia na jediný (alebo hlavný) účel vytvorenia odpočítateľného záväzku v mieste sídla spoločnosti, ktorá si pôžičku vzala, predstavujú „čisto umelé konštrukcie“ bez ohľadu na to, či sa uzavreli za podmienok úplnej hospodárskej súťaže. Vnútroštátne ustanovenia zamerané na takéto pôžičky sa musia považovať za nevyhnutné z hľadiska cieľa predchádzať takýmto „konštrukciám“.

84. Po tomto objasnení zostáva preskúmať niekoľko záverečných argumentov, ktoré predložila X a ktoré sa týkajú pôsobnosti § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb.

85. Po prvé X uvádza, že holandské daňové orgány môžu toto ustanovenie uplatňovať na chybne vymedzenú škálu transakcií v rámci skupiny, pretože jeho pôsobnosť závisí od podmienky formulovanej neurčitým a nejednoznačným spôsobom, a to konkrétne, či sú alebo nie sú pôžička a súvisiace právne transakcie „založené v rozhodujúcej miere na obchodných úvahách“ [podľa § 10a ods. 3 písm. a) daného zákona]. Z tohto dôvodu nie sú sporné holandské pravidlá v súlade so zásadou právnej istoty, keďže spoločnosti nemôžu s dostatočnou presnosťou predvídať, ktoré transakcie by mohli daňové orgány považovať za zneužívajúce.

86. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že zásada právnej istoty si predovšetkým vyžaduje, aby boli právne pravidlá jasné, presné a predvídateľné, pokiaľ ide o ich účinky, najmä keď majú nepriaznivé dôsledky pre daňovníkov.[44]

87. V tomto zmysle by som poznamenal, že sporné holandské pravidlá sú formulované veľmi podobne ako iné ustanovenia proti zneužívaniu nachádzajúce sa vo vnútroštátnom práva a práve Únie. Predovšetkým uplatňovanie „všeobecného pravidla proti zneužívaniu“ stanoveného v článku 6 smernice o opatreniach proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam na konkrétnu transakciu podobne závisí od toho, či sa táto transakcia uskutočnila „z opodstatnených obchodných dôvodov, ktoré odzrkadľujú ekonomickú realitu“. Pripúšťam, že ide o otvorené koncepcie, ktoré zo svojej podstaty vedú k určitému stupňu neistoty, pokiaľ ide o ich rozsah. Navyše, ako som uviedol v bode 76 vyššie, to, či sú takéto podmienky v jednotlivých prípadoch splnené, si vyžaduje individuálne celkové posúdenie súboru skutočností a okolností, čo takisto vedie k určitému stupňu neistoty.

88. Takýto stupeň neistoty je však nevyhnutným a prijateľným vedľajším účinkom takýchto ustanovení proti zneužívaniu. Ako konštatovala generálna advokátka Kokott vo svojich návrhoch vo veci SGI[45], je „nevyhnutné, aby ustanovenia, ktoré majú zabrániť zneužívajúcemu konaniu,

[43] Rozumiem zložitej situácii, do ktorej by sa Súdny dvor dostal v prípade, že by s mojím posúdením súhlasil. Rozsudok Lexel vydal senát piatich sudcov, ako to bude aj v prípade rozsudku v prejednávanej veci. Vzhľadom na skutočnosť, že dané body rozsudku Lexel neodrážajú prístup ku koncepciám „čisto umelej konštrukcie“ a zneužívania práva, ktorý sa vo všeobecnosti v judikatúre uplatňuje, a to vrátane rozhodnutí vydaných veľkou komorou pred aj po vydaní rozsudku Lexel (pozri body 73 a 74 vyššie), bolo by možné dospieť k záveru, že tento rozsudok už bol implicitne prekonaný. Súdny dvor nepotrebuje autoritu veľkej komory, aby túto skutočnosť potvrdil v prejednávanej veci.

[44] Pozri okrem iného rozsudok z 11. júna 2015, Berlington Hungary a i. (C-98/14, EU:C:2015:386, body 74, 76 a 77 a citovaná judikatúra).

[45] Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci SGI (C-311/08, EU:C:2009:545, bod 70).

použili neurčité právne pojmy, aby mohli zahŕňať čo možno najviac mysliteľných situácií vytvorených na účely daňových únikov“. Okrem toho účelom týchto ustanovení je boj proti konaniu, ktoré sa maskuje ako legitímne, a preto je zložité ho podchytiť.

89. Z toho nevyplýva, že sa uplatňovanie takejto právnej úpravy ponecháva na voľnú úvahu daňových orgánov, v dôsledku čoho by bola nepredvídateľná. Ako uvádzajú vnútroštátny súd a holandská vláda, to, či je daná konštrukcia „čisto umelá“, sa určuje na základe objektívnych a overiteľných prvkov. [46]

90. Ako bolo uvedené v bode 79 vyššie, rozhodujúcou otázkou je, či by sa daná pôžička v rámci skupiny bez existencie vzťahu medzi spoločnosťami a požadovaného daňového zvýhodnenia nikdy neuzavrela. Druh analýzy, ktorý je potrebné pri takomto kritériu vykonať, je dostatočne zrejmý. Posúdenie relevantných skutočností a okolností zahŕňa preskúmanie celkovej štruktúry a zjavného účelu konštrukcie, ktorej je pôžička súčasťou. Ako uvádza vnútroštátny súd, ide o tieto otázky: ak by neexistovalo daňové zvýhodnenie, mal by dotknutý daňovník záujem o vytvorenie predmetnej konštrukcie? Zdá sa štruktúra konštrukcie vzhľadom na svoj uvedený účel príliš zložitá, a najmä, zahŕňa kroky, ktoré sa zdajú (pokiaľ by nešlo o ich vplyv na daňovú povinnosť) zbytočné? Odpovedať na tieto otázky by nemalo byť ťažké pre daňových odborníkov a nadnárodné skupiny spoločností, ktoré na základe toho môžu regulovať svoju činnosť. [47]

91. V prejednávanej veci vnútroštátny súd a holandská vláda vysvetľujú, že kým nadobudnutie externého subjektu a uzavretie pôžičky na tento účel medzi zdaniteľným subjektom a pridruženým subjektom sa vo všeobecnosti považuje za „v rozhodujúcej miere založené na obchodných úvahách“ v zmysle § 10a ods. 3 písm. a) zákona o dani z príjmov právnických osôb, na konštrukciu v súvislosti s nadobudnutím spoločnosti F spoločnosťou X sa z dôvodu jej zložitej povahy a (zjavne) zbytočných zahrnutých krokov nazerá ako na „čisto umelú“. Pripomínam, že týmito krokmi boli i) presmerovanie vlastného kapitálu spoločnosti A na C; ii) následná premena tohto kapitálu na pôžičku, ktorá sa poskytla spoločnosti X; iii) nadobudnutie spoločnosti F spoločnosťou X, a iv) vytvorenie jednej daňovej jednotky medzi spoločnosťou F a X, aby sa úroky, ktoré platí X spoločnosti C, mohli odpočítať zo zdaniteľného zisku vytváraného spoločnosťou F v Holandsku. [48]

92. Celú túto konštrukciu spochybňuje *prima facie* najmä skutočnosť, že pôžička pre X sa poskytla zo zdrojov presmerovaných zo spoločnosti A. Nevyhnutne to vedie k otázke, či bola táto pôžička skutočne potrebná, a prečo to bola X, a nie A, kto nadobudol F. Komisia tvrdí, že pri opačnom scenári zohľadňujúcom hospodársku realitu by F bola nadobudnutá zo strany spoločnosti A, a takéto nadobudnutie by zahŕňalo menej krokov. Pri tomto scenári by však X v súvislosti so ziskom vytvoreným ňou samou a spoločnosťou F v Holandsku vyplácala spoločnosti A dividendy. Takáto distribúcia by neviedla k zníženiu daňovej povinnosti týkajúcej sa dane z príjmov právnických osôb v Holandsku. Naproti tomu, v rámci konštrukcie, v ktorej došlo k nadobudnutiu spoločnosti F spoločnosťou X prostredníctvom pôžičky poskytnutej spoločnosťou C zo zdrojov presmerovaných zo spoločnosti A, sa vďaka tomu, že si X odpočítala zo zdaniteľného zisku, ktorý spolu so spoločnosťou F vytvorila v Holandsku, úroky z danej pôžičky, znížila daňová povinnosť týchto dvoch spoločností v danom členskom štáte takmer na nulu. [49]

[46] Túto požiadavku pozri v rozsudku z 21. januára 2010, SGI (C-311/08, EU:C:2010:26, bod 71 a citovaná judikatúra).

[47] Pozri analogicky moje návrhy vo veci Belgian Association of Tax Lawyers a i. (C-623/22, body 93 až 103 a citovaná judikatúra).

[48] Pozri body 8 až 10 vyššie.

[49] Pozri bod 10 vyššie.

93. Vnútroštátny súd a holandská vláda zdôrazňujú, že v takejto situácii je na daňovníkovi, aby dôveryhodne zdôvodnil hospodárske a/alebo obchodné dôvody daných krokov v rámci konštrukcie a najmä „presmerovanie“ požičaných zdrojov. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora sa daňovníkovi bez toho, aby podliehal neprimeraným administratívnym požiadavkám, riadne umožní predložiť v tomto zmysle dôkazy.[50] Navyše, ak sa daňové orgány aj so zreteľom na vysvetlenia a dôkazy poskytnuté daňovníkom stále domnievajú, že konštrukcia je umelá, daňovník môže rozhodnutie týchto orgánov napadnúť na súdoch. V prejednávanej veci sa spoločnosti X jednoducho nepodarilo takéto dôkazy poskytnúť a vnútroštátne súdy potvrdili rozhodnutie daňových orgánov.

94. X reaguje, že to, aké hospodárske a/alebo obchodné dôvody možno oprávnene predložiť na odôvodnenie takéhoto „presmerovania“ zdrojov, nie je z praxe holandských daňových orgánov a súdov jasné. Vysvetlenia sa doposiaľ vždy zamietli. Navyše tieto orgány a súdy v tomto zmysle nezohľadňujú aspekty týkajúce sa štruktúry danej skupiny, ako napríklad skutočnosť, že spoločnosť, ktorá poskytla pôžičku, vo všeobecnosti zohráva (ako C v prejednávanej veci) kľúčovú úlohy vo financovaní skupiny.[51]

95. Podľa môjho názoru budú vždy pri uplatňovaní ustanovení proti zneužívaniu, akým je § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb, existovať sivé zóny. To však neznamená, že by toto pravidlo nebolo zlučiteľné so zásadou právnej istoty. V prejednávanej veci prax daňových orgánov a holandských súdov postupne objasní problémy, na ktoré upozornila X. V tomto zmysle sa obmedzím na konštatovanie, že pri hodnotení toho, či by sa konštrukcia mala považovať za umelú alebo hospodársky odôvodnenú, by mali daňové orgány zvážiť *všetky* opodstatnené hospodárske dôvody vrátane finančných[52]. Nemožno vylúčiť, že dôvod, ktorý predložila X, by sa za taký považoval. Túto otázku bude musieť posúdiť vnútroštátny súd.

96. Po druhé X namieta proti rozloženiu dôkazného bremena podľa sporných ustanovení holandského práva. Navrhovateľka v konaní o kasačnom opravnom prostriedku tvrdí, že v § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb sa zavádza všeobecný predpoklad zneužívania, čo ide nad rámec nevyhnutného na dosiahnutie sledovaného cieľa.[53] Holandské daňové orgány môžu na základe tohto ustanovenia zamietnuť zdaniteľnému subjektu odpočítavanie úrokov, ktoré platí z pôžičky v rámci skupiny, bez toho aby museli poskytnúť aspoň na prvý pohľad dôveryhodný dôkaz o zneužívaní, zatiaľ čo, aby mohol daný subjekt získať daňovú výhodu, musí podľa § 10a ods. 3 písm. a) daného zákona preukázať, že pôžička a súvisiace právne transakcie sú v rozhodujúcej miere založené na obchodných úvahách.

97. S tým nesúhlasím. Je zrejmé, že pokiaľ chcú vnútroštátne daňové orgány zamietnuť daňovníkovi daňové zvýhodnenie z dôvodu zneužívania, majú, všeobecne povedané, dôkazné bremeno preukázať, že daňovník sa snaží danú výhodu získať prostredníctvom „čisto umelej konštrukcie“, pričom musia zohľadniť všetky relevantné skutočnosti a okolnosti danej veci so

[50] Pozri okrem iného rozsudok z 21. januára 2010, SGI (C-311/08, EU:C:2010:26, bod 71 a citovaná judikatúra).

[51] X vysvetľuje, že so zreteľom na štruktúru skupiny spoločnosti A by sa predmetná konštrukcia mala považovať za hospodársky odôvodnenú. Všeobecné financovanie skupiny sa totiž sústreďuje v sídle spoločnosti C (pozri bod 7 vyššie), ktorá na tento účel vyčlenila značné množstvo pracovníkov a prostriedkov. Preto sa nadobudnutie spoločnosti F vykonalo prostredníctvom pôžičky poskytnutej spoločnosťou C. K presunom prostriedkov zo spoločnosti A do spoločnosti C dochádza pravidelne, pretože druhá uvedená spoločnosť potrebuje kapitál na vykonávanie svojich funkcií.

[52] Pozri analogicky odôvodnenie 11 smernice o opatreniach proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam.

[53] X odkazuje na rozsudky zo 7. septembra 2017, Eqiom a Enka (C-6/16, EU:C:2017:641, body 31, 32 a 36), a z 20. decembra 2017, Deister Holding a Juhler Holding (C-504/16 a C-613/16, EU:C:2017:1009, body 61 a 62).

zreteľom na kritériá opísané vyššie.[54] Neznamená to však, že to členským štátom bráni v tom, aby vo svojom vnútroštátnom práve stanovili právne predpoklady, pokiaľ budú konkrétne a budú sa opierať o dostatočné dôvody.

98. V prejednávanej veci sa § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb a povinnosť daňovníka odôvodniť, že je predmetná konštrukcia skutočná, uplatňujú v zásade len v prípadoch, keď zdaniteľný subjekt uzavrie pôžičku v rámci skupiny s pridruženým subjektom usadeným v inom členskom štáte, v ktorom sa úroky splatné druhému uvedenému subjektu nezdaňujú alebo sa nezdaňujú s primeranou sadzbou.[55] Tieto špecifické okolnosti možno oprávnene považovať za príznaky konania, ktoré môže predstavovať zneužívajúci daňový únik, čo odôvodňuje presun dôkazného bremena.[56]

99. Po tom, čo vnútroštátne daňové orgány určia, že takáto pôžička v rámci skupiny patrí do pôsobnosti daného ustanovenia, a preto mohla byť uzavretá na účely vyhýbania sa daňovým povinnostiam, nie je neprimerané, aby si od daňovníka vyžiadali predloženie dôkazov o hospodárskej a/alebo obchodnej povahe konštrukcie, a zamietli odpočítavanie úrokov z takejto pôžičky, ak to neurobí.[57] Daňovník má v konečnom dôsledku najlepšie predpoklady poskytnúť vysvetlenia a dôkazy týkajúce sa motívov transakcií, ktoré uskutočňuje. Navyše Súdny dvor opakovane rozhodol, že „dotknutým daňovým orgánom nič nebráni v tom, aby si od daňovníka vyžiadali dôkazy, ktoré považujú za potrebné na správne stanovenie predmetných daní, a prípadne odmietli [požadovanú výhodu], ak tieto dôkazy nie sú predložené“[58].

b) Dôsledky vyplývajúce z toho, že sa transakcia považuje za takúto konštrukciu, nie sú neprimerané

100. Podľa § 10a ods. 1 písm. c) zákona o dani z príjmov právnických osôb v prípade zistenia, že pôžička v rámci skupiny predstavuje čisto umelú konštrukciu (na základe podmienok opísaných v predchádzajúcom písmene), je odpočítavanie úrokov z tejto pôžičky pri stanovení zisku zdaniteľného subjektu, ktorý si vzal pôžičku, v Holandsku úplne vylúčené.

101. Hoci sa vnútroštátny súd domnieva, že zo zistenia umelosti pôžičky takýto dôsledok logicky vyplýva, kladie si otázku (najmä v rámci svojej druhej prejudiciálnej otázky), či so zreteľom na bod 51 rozsudku Lexel nejde o úplné zamietnutie práva na odpočítanie nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa. Súdny dvor skutočne v tomto bode uviedol, že pokiaľ sa daňové orgány domnievajú, že pôžička, ktorú uzavrel zdaniteľný subjekt s pridruženým

[54] Pozri analogicky rozsudok z 26. februára 2019, N Luxembourg 1 a i. (C-115/16, C-118/16, C-119/16 a C-299/16, EU:C:2019:134, bod 142).

[55] Ak sa v inom členskom štáte zdaňujú úroky s primeranou sadzbou, uplatňuje sa podmienka stanovená v § 10a ods. 3 písm. b) zákona o dani z príjmov právnických osôb, a odpočítanie tak nemožno zamietnuť, ako sa uvádza v časti B.

[56] Pozri analogicky rozsudok z 26. februára 2019, X (Sprostredkovateľské spoločnosti so sídlom v tretích krajinách) (C-135/17, EU:C:2019:136, bod 86). Pozri naproti tomu rozsudok z 20. decembra 2017, Deister Holding a Juhler Holding (C-504/16 a C-613/16, EU:C:2017:1009, body 65, 67 a 71). Normotvorca Únie je zjavne toho istého názoru. V tomto zmysle obsahuje príloha IV k smernici 2011/16 na účely povinnosti predkladania informácií stanovenej v tejto smernici zoznam „charakteristických znakov“, teda vlastností alebo aspektov konštrukcií, ktoré predstavujú „indikáciu možného rizika vyhýbania sa daňovým povinnostiam“ (pozri článok 3 bod 20 tejto smernice). V jej časti II oddiele C ods. 1 písm. d) sa stanovuje, že konštrukcia, ktorá „zahŕňa odpočítateľné cezhraničné platby medzi dvoma alebo viacerými pridruženými podnikmi, kde… v jurisdikcii, v ktorej je príjemca rezidentom na daňové účely, sa na platbu vzťahuje preferenčný daňový režim“, môže predstavovať takýto charakteristický znak.

[57] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. januára 2010, SGI (C-311/08, EU:C:2010:26, bod 73), a z 5. júla 2012, SIAT (C-318/10, EU:C:2012:415, bod 53).

[58] Pozri okrem iného rozsudok z 26. februára 2019, N Luxembourg 1 a i. (C-115/16, C-118/16, C-119/16 a C-299/16, EU:C:2019:134, bod 141 a citovaná judikatúra).

subjektom, predstavuje čisto umelú konštrukciu, „zásada proporcionality vyžaduje, aby sa odmietnutie práva na odpočítanie dane obmedzilo na časť úrokov, ktorá presahuje to, čo by bolo dohodnuté v prípade neexistencie osobitných vzťahov medzi stranami“ [59].

102. Súhlasím s vládami, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a s Komisiou, že to tak nie je. V tomto zmysle je aj tu potrebné rozlišovať medzi dvoma scenármi uvedenými v bodoch 78 a 79 vyššie.

103. Pokiaľ na jednej strane umelosť spočíva v neobvykle vysokej úrokovej sadzbe nastavenej v inak skutočnej pôžičke v rámci skupiny, odpoveďou v súlade so zásadou proporcionality bude pristúpenie k oprave, pokiaľ ide o časť úrokov, ktoré idú nad rámec obvyklej trhovej sadzby. Zamietnutie akéhokoľvek odpočítania z týchto úrokov by išlo nad rámec cieľa predchádzať čisto umelým konštrukciám.

104. Na druhej strane, pokiaľ pôžička sama osebe nemá hospodárske a/alebo obchodné odôvodnenie a bez vzťahu medzi spoločnosťami a požadovanej daňovej výhody by sa nikdy neuzavrela, je úplne logické a primerané zamietnuť odpočítanie celých úrokov, nielen ich časti. Pri výpočte daňovej povinnosti týkajúcej sa dane z príjmov právnických osôb musia totiž daňové orgány takúto čisto umelú konštrukciu ignorovať. Bez pôžičky by neexistovali žiadne úroky na odpočítanie.

105. Ak by daňové orgány chceli zamietnuť len odpočítanie časti úrokov z pôžičky v rámci druhého scenára, spochybnilo by to súdržnosť režimu proti zneužívaniu. Daňovníkovi by sa tak totiž poskytla časť daňovej výhody (ak nie celá), ktorú sa snažil získať zneužívajúcimi prostriedkami, čo by bolo v rozpore so sledovaným cieľom. [60]

V. Návrh

106. Na základe predchádzajúcich úvah navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko), takto:

Článok 49 ZFEÚ

sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej nie je možné pri určovaní zdaniteľného zisku daňovníka odpočítať úroky z pôžičky uzavretej so subjektom pridruženým k tomuto daňovníkovi v prípade, že uzavretie takejto pôžičky nebolo v rozhodujúcej miere motivované obchodnými úvahami, ale jeho cieľom bolo vytvoriť odpočítateľný záväzok, a to aj vtedy, keď úroková sadzba stanovená v rámci tejto pôžičky nejde nad rámec sadzby, ktorá by sa dohodla medzi spoločnosťami, ktoré nie sú od seba závislé. V takejto situácii sa odpočítanie úrokov vylučuje v plnom rozsahu.

[59] Pozri aj rozsudok Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation (bod 83).

[60] Súdny dvor sa v priebehu pojednávania vedľajších účastníkov konania opýtal, či by daňové orgány nemali považovať úroky platené spoločnosťou, ktorá si vzala pôžičku, spoločnosti, ktorá poskytla pôžičku, za (skryté) rozdelenie zisku (pozri v tomto zmysle bod 92 vyššie). Ak by to urobili, daňová povinnosť spoločnosti, ktorá si vzala pôžičku, by sa mohla značne zvýšiť nielen z toho dôvodu, že by sa zdaniteľný zisk nemohol znížiť o sumu zaplatených úrokov, ale aj preto, že pokiaľ by sa takéto úroky považovali za rozdelenie zisku, v závislosti od platných daňových pravidiel by daná spoločnosť mohla mať v prípade uskutočnenia transakcie povinnosť platiť daň z príjmov právnických osôb (pozri analogicky rozsudok Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, body 38 a 39). Domnievam sa, že ako uviedla Komisia na pojednávaní, bolo by skutočne primerané, a teda zlučiteľné s právom Únie, keby to daňové orgány urobili. Primerané zaobchádzanie s úrokmi je však otázkou, o ktorej rozhodujú vnútroštátne daňové orgány so zreteľom na svoje vnútroštátne právo (pozri analogicky článok 6 ods. 3 smernice o opatreniach proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam).